

ІСТОРИКО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ СТВОРЕННЯ ТА ФУНКЦІОНУВАННЯ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ АГЕНЦІЇ З ПРИКОРДОННОЇ ТА БЕРЕГОВОЇ ОХОРОНИ

І. М. Конончук

Досліджено історико-правові засади створення та функціонування Європейської агенції з прикордонної та берегової охорони. Зазначено, що Агенцію засновано з метою впровадження інтегрованого управління зовнішніми кордонами Європейського Союзу з дотриманням фундаментальних прав людини та підвищення ефективності міграційної політики ЄС.

Ключові слова: Європейський Союз, Європейська агенція з питань прикордонної та берегової охорони, FRONTEX, прикордонний контроль.

Європейську агенцію з питань управління оперативним співробітництвом на зовнішніх кордонах держав-членів Європейського Союзу створено на підставі Регламенту Ради (ЄС) № 2007/2004 [1]. Розпочавши виконувати свої обов'язки 1 травня 2005 р., Агенція довела свою успішність у наданні допомоги державам-членам у реалізації оперативних аспектів управління зовнішніми кордонами шляхом спільних операцій, швидких прикордонних утручань, аналізу ризиків та операцій із повернення.

У 2016 р. Європейське агентство з питань прикордонної та берегової охорони (Frontex) замінило Європейське агентство з управління оперативним співробітництвом на зовнішніх кордонах держав-членів ЄС, причому зміна назви відображає значне розширення завдань агентства (ст. 8 Регламенту (ЄС) 2016/1624) [2].

Frontex створено для забезпечення європейського інтегрованого управління кордонами з дотриманням фундаментальних прав і підвищення ефективності політики ЄС щодо мігрантів. Регламент № 2019/1896 є основним правовим актом, що визначає статус, структуру, компетенцію та процедурні аспекти діяльності Європейської агенції з прикордонної і берегової охорони [3]. Регламент спрямований на подолання міграційних та потенційних майбутніх

викликів і загроз на зовнішніх кордонах, зобов'язаний забезпечувати високий рівень внутрішньої безпеки в межах Союзу з повним дотриманням фундаментальних прав, гарантуючи при цьому вільний рух осіб у межах території ЄС, та сприяти виявленню транскордонної злочинності на зовнішніх кордонах і запобіганню їй, а також боротьбі з нею.

Організаційно-правова структура Frontex включає правління, виконавчого директора, заступників виконавчого директора, офіцера з фундаментальних прав, консультативний форум (ст. 99 Регламенту № 2019/1896).

До складу правління входять по одному представнику від кожної держави-члена та по два представники Європейської комісії. Від кожної держава-учасниці повинні бути призначені член правління, а також заступник, який представлятиме члена правління за його відсутності. Європейська комісія призначає до агенції двох членів і двох заступників. (ч. 1; 2 ст. 101 Регламенту № 2019/1896).

Правління обирає голову і його заступника з-поміж членів правління двома третинами голосів, що мають право голосу. Перебування на посаді голови та його заступника становить чотири роки, строк повноважень може бути поновлений один раз (ст. 103 Регламенту № 2019/1896).

Правління відповідає за прийняття стратегічних рішень Агенції відповідно до Регламенту № 2019/1896. Правління може створити виконавчий орган, що складається не більше ніж із чотирьох представників, уключаючи його голову, та представника Комісії, що надаватиме йому та виконавчому директору допомогу в підготовці рішень, програм і дій, які повинні бути ухвалені правлінням, та, за необхідності, може приймати певні тимчасові, термінові рішення. Правління може делегувати певні чітко визначені завдання виконавчому органу, зокрема, якщо це покращує ефективність роботи Агенції (ч. 7 ст. 100 Регламенту № 2019/1896).

Агенцією керує її виконавчий директор, який повністю незалежний під час виконання своїх обов'язків; він не повинен отримувати інструкцій від будь-якого уряду або іншого органу (ст. 106 Регламенту № 2019/1896). Виконавчий

директор відповідає за підготовку та виконання стратегічних рішень, ухвалених правлінням, і за ухвалення рішень, пов'язаних з оперативною діяльністю Агенції, згідно з Регламентом № 2019/1896. Виконавчому директору допомагають три заступники виконавчого директора. На кожного із заступників покладено обов'язки у певній сфері компетенції Агенції, як-от управління постійним корпусом, оперативною діяльністю, уключаючи берегову охорону та боротьбу з транскордонною злочинністю, і поверненнями, інформацією у великомасштабних ІТ-системах (ст. 106 Регламенту № 2019/1896).

Офіцер із фундаментальних прав призначається правлінням із трьох кандидатів після консультацій із консультативним форумом. Він повинен мати необхідний рівень кваліфікації, експертних знань і професійний досвід у сфері фундаментальних прав.

Офіцер із фундаментальних прав виконує такі завдання: робить внесок у стратегію Агенції щодо фундаментальних прав та відповідний план дій, у тому числі шляхом видання рекомендацій щодо їх удосконалення; здійснює і сприяє дотриманню Агенцією фундаментальних прав, у тому числі шляхом проведення розслідування будь-яких її дій; консультує Агенцію, якщо є така необхідність або якщо це вимагається для будь-якої її діяльності без затримки такої роботи; надає висновки щодо оперативних планів, складених для оперативної діяльності Агенції, пілотних проєктів та проєктів щодо технічної допомоги в третіх країнах; робить висновки щодо робочих угод; здійснює візити на місця проведення будь-якої спільної операції, швидкого прикордонного втручання, пілотного проєкту, розгортання команд підтримки регулювання міграції, операції повернення чи втручання, пов'язаного із поверненням, у тому числі в третіх країнах; забезпечує секретаріат консультативного форуму; інформує виконавчого директора про можливі порушення фундаментальних прав у діяльності Агенції; здійснює відбір спостерігачів за дотриманням фундаментальних прав та управління їхньою роботою; виконує будь-які інші завдання, якщо це передбачено Регламентом № 2019/1896 [3].

Агенція створює консультативний форум для надання їй допомоги шляхом надання незалежних консультацій з питань фундаментальних прав. Виконавчий директор та правління в координації із офіцером з питань фундаментальних прав можуть радитися з консультативним форумом щодо будь-якого питання, пов'язаного з фундаментальними правами.

Отже, створення Європейської агенції з прикордонної та берегової охорони зумовлено потребою Європейського Союзу в посиленні інтегрованого управління зовнішніми кордонами на тлі зростання міграційних та безпекових загроз. Організаційна структура агенції відіграє ключову роль у забезпеченні ефективного виконання її функцій та координації заходів у сфері міграційної безпеки на рівні Європейського Союзу. Агенція відіграє ключову роль у координації зусиль держав-членів, забезпечуючи ефективність спільної прикордонної політики ЄС.

Література

1. Council Regulation (EC) No 2007/2004 of 26 October 2004 establishing a European Agency for the Management of Operational Cooperation at the External Borders of the Member States of the European Union. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32004R2007> (дата звернення: 14.05.2025).

2. Regulation (EU) 2016/1624 of the European Parliament and of the Council of 14 September 2016 on the European Border and Coast Guard and amending Regulation (EU) 2016/399 of the European Parliament and of the Council and repealing Regulation (EC) No 863/2007 of the European Parliament and of the Council, Council Regulation (EC) No 2007/2004 and Council Decision 2005/267/EC. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/TXT/?uri=CELEX%3A32016R1624> (дата звернення: 14.05.2025).

3. Regulation (EU) 2019/1896 of the European Parliament and of the Council of 13 November 2019 on the European Border and Coast Guard and repealing Regulations (EU) No 1052/2013 and (EU) 2016/1624 URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32019R1896>

lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32019R1896

(дата

звернення: 14.05.2025).

Kononchuk I. Historical and Legal Foundations for the Establishment and Functioning of the European Border and Coast Guard Agency.

The article explores the historical and legal foundations for the establishment and functioning of the European Border and Coast Guard Agency (Frontex). It is noted that the Agency was established with the aim of implementing integrated management of the European Union's external borders, with full respect for fundamental human rights.

Keywords: European Union, European Border and Coast Guard Agency, FRONTEX, border control.